

**Flamingo (*Phoenicopterus ruber roseus* Pallas)
i og nær Danmark,
specielt i det nordfrisiske vadehav 1961.**

Af AXEL M. HEMMINGSEN.

Strødam Biologiske Laboratorium, Hillerød.

(With a Summary in English: Flamingo (*Phoenicopterus ruber roseus* Pallas) in and near Denmark, especially in the North Frisian tidal flats 1961.)

Den 7. sept. 1961 hen på formiddagen så jeg mellem meget talrige Gravænder ved Rømødæmningsens sydside nærmest Jyllandskysten en Flamingo (højvande kl. ca. 14,30). Detaljer sås meget tydeligt med en Zeiss kikkert 18 × 50: Det nedadbøjede næb med sort spids, de røde ben og det lyserøde skær over fjerdragten. Næbbets farve syntes gulligt, skønt det skal være lyserødt.

Nu kan en gulnen af rød næbfarve hos visse fugle være et fangenskabsfænomen. Men dr. HOLGER POULSEN, Københavns Zoologiske Have, der specielt har studeret Flamingoers adfærd, har dog aldrig set Flamingoer med gult næb hverken i vor egen eller i andre Zoologiske haver. Og jeg selv har kontrolleret i Københavns Zoologiske Have, at på afstand i visse belysninger kan det lyserøde på Flamingoernes næb faktisk se gult ud.

Karakteristisk var desuden hele staturen, som jeg i april samme år var blevet særlig fortrolig med i Tunesien, hvor Flamingoer sås i hundredvis mange steder. Forøvrigt kan næppe nogen fugleinteresserede tage fejl af denne fra zoologiske haver og dyreparker så velkendte fugl.

13. november 1961 så jeg sammen med hr. kontorchef, cand. jur. TH. FRÖLICH, København, og hr. overlærer JØRGEN JØRGENSEN, Slesvig, på samme lokalitet ved ebбетid igen (formentlig) samme fugl, og denne gang sås tydeligt næbbets lyserøde farve, og fuglen sås flyve, når man gjorde lidt postyr i en afstand af ca. 200 m.

Foruden nærværende underart fra Middelhavsegnene, Afrika og Central- og Sydvest-Asien holdes især de amerikanske underarter, *Ph. r. ruber* L. fra Vestindien og *Ph. r. chilensis*

Molina fra Sydamerika i fangenskab, f. eks. i Københavns Zoologiske Have. Den førstnævnte underart, der er af samme størrelse som *Ph. r. roseus* (hannerne er dog hos alle arterne større end hunnerne), er kendelig på sin dybt røde fjerdragt; den sidstnævnte på sin mindre størrelse, den større udbredelse af det sorte på næbbet og de grå ben med røde led. Leddene er iøvrigt også hos de andre noget rødere end resten af benene. Den mindste og iøvrigt langt individrigeste art (*Phoeniconaias minor* Geoffroy), der hører hjemme i lande omkring det Indiske Hav, har et tilsyneladende helt sort næb. Desuden er der to arter til i Sydamerika.

Det er naturligvis muligt, at nærværende iagttagelse kan dreje sig om et exemplar, der er undsluppet fra fangenskab. Men dets skyhed og flyveevne tydede ikke derpå.

I 1933, da en Flamingo blev set flere steder i og nær Tipperne i Vestjylland efter en varmebølge i juni og indtil november (L. JENSEN og N. H. JENSEN: D.O.F.T., 1934, Bd. 28, s. 25–27) rapporteredes om foråret et flamingofremstød fra Sicilien over Norditalien og Schweiz; en enkelt fugl nåede endog til Norge. En invasion om efteråret fra sydøst gennem Tyskland i 1935 nåede derimod såvidt vides ikke Danmark (NIETHAMMER: Handbuch der deutschen Vögelkunde, Bd. 2, 1938, s. 352–353, der også giver andre europæiske forekomster; LÖPPENTHIN: Fortegnelse over Danmarks Fugle, 1946, s. 101).

Flamingoer er også andre gange tidligere truffet i det fri i Danmark, f. ex. sammen med Hejrer; men kun forekomsten ved Tipperne er dokumenteret i vort fagtidsskrift, skønt der findes eksemplarer både i Svendborg Zoologiske Museum (en gammel han fra Helsingø, 2. april 1924) og i Københavns Zoologiske Museum (Roskilde Fjord, 1. november 1959, ERIK PETERSEN i Feltornithologen 1959, 1. årg. s. 34).

Ifølge hr. redaktør HARALD THOMSEN, Naturhistorisk Pressebureau, Svendborg Zoologiske Museum, der velvilligst har givet oplysning om Helsingø-exemplaret, så nogle Svendborglærerinder samme år og sidst i samme måned (altså i året 1924) fire Flamingoer ved Hvide Sande; i 1960 sås een i Nordsjælland og to måneder senere, i juli, een ved Fyns Hoved, muligvis den samme. Det kan have interesse, at netop i 1924 rapporteres arten fra Schweiz (NIETHAMMER, *loc. cit.*).

Foruden de allerede nævnte pressenotitser foreligger der avisangivelser om en Flamingo på hemmeligholdt sted (*Social-Demokraten* 6. juli 1951, *Ekstrabladet* 7. juli 1951), idet den påstodes at have ruget i en mose både i 1950 og 1951. Dette savner enhver bekræftelse og vel også rimelighed, idet Flamingoens biotop også i rugetiden, er åbne flader. Muligvis drejer opgivelsen sig om den Flamingo, der i et par måneder opholdt sig i og ved de store Vejler ved Limfjordens nordside (*Berlingske Tidende* 28. juli og 13. august 1951).

En iagttagelse fra Tipperne samme år er ikke bekræftet i Naturfredningsrådets rapporter derfra, og både den og iagttagelsen i Vejlerne kan muligvis bero på forveksling med Skkestork, der netop dette år blev set på Tipperne (ERIK PETERSEN *loc. cit.*).

For fuldstændighedens skyld skal dog nævnes, at i Københavns Zoologiske Have har ifølge meddelelse fra dr. HOLGER POULSEN både *Ph. r. ruber* og *Ph. r. roseus* bygget reder i det fri, og i år (1961) foreligger hos disse arter ialt 4 reder med eet æg i hver (som i naturen).

Det er rimeligt at formode, at der foreligger endnu flere upublicerede eller pressemeddelte iagttagelser over Flamingoer i Danmark end de her fremdragne. Det synes i hvert fald, som om den enligt stående publikation i 1934 i D.O.F.T. må give et for ringe indtryk af forekomsten i Danmark.

Det er selvfølgelig umuligt at afgøre, hvor mange af iagttagelserne, der skyldes fangenskabsfugle. Men helhedsindtrykket forekommer mig at være, at i hvert fald de fleste er fugle, der er strejft herop fra de sydlige forekomststeder.

Selvom det er umuligt at udskille undslupne fugle fra foreliggende rapporter, synes arten (iflg. *Handbook of British Birds*) at være strejft forholdsvis ofte til de Britiske Øer; og eksemplarer er foruden fra Norge rapporteret så nordligt som fra Gotland, Finland og Kazan Guvernement i Rusland (Kazan ligger på bredde med København).

Det ville nu være interessant, om der i 1961 ligesom i 1924 og 1934 rapporteredes Flamingoer også fra andre steder i Nord- eller Mellemeuropa.

Følgende oplysninger er blevet mig bekendt om forekomster af Flamingo i Danmark og nærmeste omgivelser i 1961, alle beroende på iagttagelse af enkeltindivid:

9. juni–6. august. Til stadighed (»ständig«) i Rantumbækkenet, Sild, hvorpå den på grund af skyderiet fløj til Før, og da sjældent kom tilbage til bækkenet, hvor den sidst sås 12. september (Vogelwart und Naturschutzbeauftragter MANFRED STURM, Westerland, Sylt (= Sild), i brev til hr. overlærer J. JØRGENSEN, Slesvig). Første gang den savnedes i Rantumbækkenet var 2. august, men den sås dog der igen om eftermiddagen. 3. og 4. august: Undersøgelse blev ikke foretaget. 5. august: Set kl. ca. 4 og ca. 9 om morgenen (hr. STURM i brev til mig).

2. august. Midt på Rømødæmningens sydside; fløj kl. 10.30 bort mod sydvest. Muligvis den samme sås kl. 10.37 ved dæmningens sydside nærmest Jylland (set af hr. KNUD NIELSEN og hr. SVEND PEDERSEN, iflg. medd. til hr. kontorchef TH. FRØLICH).

3. august. Rømødæmningens sydside, 2–3 km fra Rømø på banken »æ veis«, sammen med 3 Fiskehejrer, der lettede, da bilen kom, medens Flamingoen roligt blev stående, kl. 5 morgen (set af INGE KLAUSEN, Klakksvik, Færøerne, iflg. brev til fhv. bibliotekar, frk. PETRA KLAUSEN).

5. august. Ved Rømødæmningen, ved middagstid (set af hr. LEHMANN PETERSEN, Tvismark, Rømø, iflg. brev fra INGE KLAUSEN til frk. PETRA KLAUSEN).

6. eller 7. august. Ved Rømødæmningen (set af hr. pastor BALSLEV, Stenløse (iflg. brev fra hr. installatør HANS KROG, Morud).

En Flamingo set ved Rømø ifølge meddelelse midt i august fra en fynsk overdyrlæge til hr. redaktør HARALD THOMSEN, Svendborg.

Fra ca. midten af august til ca. 1. oktober, muligvis længere, opholdt en Flamingo sig ved Skanørrevlen ved Falsterbo i selskab med forskellige måger og skarver. Den var ikke ringmærket, var meget sky, lod sig ikke komme nærmere end 50 m. Under flyvningen sås intet defekt ved fjerdragten (iflg. brev fra hr. OLE GEERTZ-HANSEN, Kgs. Lyngby; forekomsten også meddelt ved I. GRAM i *Uppsala Nya Tidningen* 19. september 1961).

3. september. Syd for Rømødæmningen ved første vigeplads, kl. godt 7, højvande ved 9-tiden (set af frk. ANNE NIELSEN, Skærbæk, iflg. brev til frk. PETRA KLAUSEN).

5. september. Samme sted (set af arbejdere, der havde bemærket den 7–8 gange i sommerens løb; iflg. brev fra frk. ANNE NIELSEN til frk. PETRA KLAUSEN).

7. september. Rømødæmningens sydside, nærmest Jyllandskysten, hen på formiddagen, højvande kl. ca. 14³⁰ (ovenrævnte iagttagelser ved mig selv).

10. september. Ved Sønderby Strand, Rømøs sydkyst, blandt 11 Gravænder, om eftermiddagen (set af frk. PETRA KLAUSEN, iflg. brev til mig; og iflg. *Jydske Tidende* 15. september 1961 og *Frederiksborg Amts Avis* 18. september 1961).

Ifølge *Jydske Tidende* 10. september 1961 (hvis kilde iflg. brev fra hr. redaktør K. RØM POULSEN, Tønder, var en notits i *Südtöndern*

Tageblatt) blev en Flamingo i nogle uger set på Vaderne ved Før, sidst på forlandet ved Oldsum (sml. STURMS opgivelser ovenfor).

12. september. Sidste gang set ved Sild (sml. STURMS opgivelser ovenfor).

8. oktober. Sydsiden af Rømødæmningen (set af hr. C. J. WITTRUP-JENSEN, Odder, og 25 provinsornithologer, iflg. brev fra W. -J.).

5. november. Ca. 300 m fra Rømødæmningen på sydsiden sammen med nogle Gravænder (set af et selskab, hvoriblandt hr. C. J. WITTRUP-JENSEN og hr. installatør H. KROG, iflg. breve fra nævnte herrer).

13. november. Rømødæmningens sydside nærmest Jyllandskysten, formiddag, ebbe (ovennævnte iagttagelse af FRÖLICH, J. JØRGENSEN og mig selv).

18. november. Priwal ved Lübeck. Fløj mod sydvest (meddelt af hr. inspekt. JULIUS KÜHNERT, ved den årlige Kongres i Neumünster i »Faunistische Arbeitsgemeinschaft für Schleswig-Holstein, Hamburg und Lübeck«, iflg. brev fra hr. overlærer J. JØRGENSEN, Slesvig).

27. november. Rømødæmningen (set af hr. BJØRN CHRISTOPHERSEN, iflg. brev fra J. JØRGENSEN).

Iagttagerne 8. oktober så Flamingoerne på ret dybt vand og diskuterede, om den svømmede. Ifølge A. H. EVANS: Birds. Cambridge Natural History. London 1909, s. 107, kan Flamingoer svømme (»on occasion«).

For Flamingoen vil formentlig området i vadehavet være en stor lagune. Det kan ikke af det foreliggende afgøres, om iagttagelserne skyldes mere end én fugl, der, da jagten er gået ind i begyndelsen af august, er fløjet til området nord for Hindenburgdæmningen (der forbinder Sild med fastlandet), hvor den har fundet et fristed, idet der dér ikke må drives strandjagt (J. JØRGENSEN).

At der er påfaldende mange iagttagelser fra Rømødæmningens sydside og tilmed på 3 datoer, førend fuglen ved Sild ophørte med at ses der til stadighed, kan næppe tages til indtægt for, at Sild-Før-fuglen og Rømø-fuglen ikke skulle være identiske, især da en Flamingo ikke er set på samme tid af dagen i de to områder*. Afstanden i lige linie Rantumbækkenet-Før er ca. 16 km, Før-Rømøs sydspids ca. 33 km og Rantumbækkenet-Rømødæmningen ca. 35 km, afstande, der skulle kunne tilbagelægges på 1/4-1/2 time.

En Flamingo blev set flyvende med sydlig kurs over Elben

* Angående to Flamingoer set samtidig ved Jordsand, se Mindre Meddelelser, p. 86 (Red.).

nær Glückstadt 5. november 1960 kl. ca. 16 af HANS REIMER MØLLER, Glückstadt (Mitteilungen der Faunistischen Arbeitsgemeinschaft für Schleswig-Holstein, Hamburg und Lübeck, **13.** Jahrgang, 1960, Heft 4, s. 60; iflg. medd. fra J. JØRGENSEN). Hvorvidt det kan have været den, der blev set i Nordsjælland og ved Fyens Hoved i 1960, og om det er den, der efter vinteren er trukket mod nord i 1961 til Vadehavet, er der ikke evidens nok til at diskutere.

Flamingoen ved Falsterbo kan meget dårligt være den samme som fuglen i Vadehavet, da den er set ved Falsterbo gennem en periode på $1\frac{1}{2}$ måned, formentlig til stadighed; og i løbet af den tid er der fra Vadehavet mindst 6 iagttagelser fordelt over 9 dage. Desuden er afstanden ca. 270 km, svarende til ca. 4 timers flyvning. Hvis den har forladt Falsterbo omkring 1. oktober, hvad jeg ikke har kunnet få oplyst, kan det jo derimod muligvis være den, der er set ved Lübeck i november.

Fuglen ved Falsterbo mistænkes for at være undsluppet fra Københavns Zoologiske Have (iflg. den citerende avis). Men ifølge dr. HOLGER POULSEN er ingen Flamingoer undsluppet fra haven i de ca. 14 år, han har været der, skønt det er sket, at de har været nær derved.

Man kunne være tilbøjelig til at mene, at en fugl, der som en Flamingo er sine ca. 600 kr. værd, ville blive »lemmet« (f. ex. berøvet tommelen) ved ankomsten til zoologiske haver. Det ville medføre, at chancen for at træffe fangenskabsfugle i det fri, ville være minimal. Imidlertid er Flamingoerne i hvert fald i Københavns Zoologiske Have hidtil kun blevet stækket (svingfjer afklippet); og det må gentages efter hver fældning. Hvis det samme er tilfældet andre steder, er chancen, trods påpasselighed med de dyre Flamingoer, naturligvis større for, at fugle i det fri kan være fangenskabsfugle. For fremtiden vil Flamingoerne i Københavns Zoologiske Have blive underkastet amputation.

Foruden de allerede nævnte damer og herrer er jeg hr. dr. FINN SALOMONSEN, hr. mag. scient. & cand. med B. LØPPENTHIN og ornithologen fru HARRIET JØRGENSEN tak skyldig for herhenhørende oplysninger.

SUMMARY IN ENGLISH

Flamingo (*Phoenicopterus ruber roseus* Pallas) in and near Denmark, especially in the North Frisian tidal flats 1961.

A survey is made of previous occurrences of the species in the free in Denmark: Helsingø, North Zealand, april 2nd 1924 (specimen), Tipperne, West Jutland, June–November 1933 (Dansk Ornith. Foren. Tidsskr. 1934, Vol. 28, pp. 25–27), Roskilde Fjord november 1st 1959 (specimen). Unpublished field observations reported from Hvide Sande, West Jutland late April, 1924 (4 birds); North Zealand, May 1960 (1); Fyns Hoved (in the island of Funen) July 1960 (1); some doubtful newspaper reports possibly due to confusion with Spoonbill.

A special survey is made of observations of Flamingo at tidal flats off the North Frisian Islands of Föhr, Sylt and Rømø in August–November 1961. It cannot be decided from the observations whether more than one bird was concerned, which after the onset of the hunting season sought protection in the area North of the Hindenburg dam (which connects Sylt with the continent), because coastal hunting is prohibited there. The bird was shy and flew well, and may have been a straggler rather than a bird escaped from captivity*.

A flamingo reported from Falsterbo, Scania, from mid August to at least october 1st 1961, is taken to be a different bird, at its occurrence appears to have coincided with the observations of the bird in the North Frisian area. As I do not know how long the bird stayed at Falsterbo, I cannot decide whether it may possibly be the same as was observed flying towards South West at Lübeck in November.

An observation at the mouth of the Elbe in November 1960 may or may not have connection with the other observations in 1960 or those in 1961.

* For evidence of two individuals, see p. 86 (The editor).